

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

Vzdelávací štandard z dejepisu
pre gymnáziá so štvorročným vzdelávacím programom s vyučovacím jazykom maďarským

k štátnemu vzdelávaciemu programu pre gymnáziá schválenému Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 20. marca 2015
pod číslom 2015-7846/10840:1-10BO s platnosťou od 1. septembra 2015

SCHVÁLILO

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom 2022/21229:5-C1630 dňa 2. 3. 2023 s platnosťou od 1. 9. 2023

Úvod

Vzdelávací štandard nepredstavuje iba súhrn katalógov, ktoré stanovujú výkony a obsah vyučovacieho predmetu, ale je to predovšetkým program rôznych činností a otvorených príležitostí na rozvíjanie individuálnych učebných možností žiakov.

Vzdelávací štandard pozostáva z charakteristiky predmetu a základných učebných cieľov, ktoré sa konkretizujú vo výkonovom štandarde. Je to ucelený systém výkonov, ktoré sú vyjadrené kognitívne odstupňovanými konkretizovanými cieľmi – učebnými požiadavkami. Tieto základné požiadavky môžu učitelia ešte viac špecifikovať, konkretizovať a rozvíjať v podobe konkrétnych učebných cieľov, učebných úloh, otázok, či testových položiek.

K vymedzeným výkonom sa priraduje obsahový štandard, v ktorom sa zdôrazňujú pojmy ako kľúčový prvok vnútornej štruktúry učebného obsahu. Učivo je v ňom štruktúrované podľa jednotlivých tematických celkov a v chronologickom usporiadaní. Je to základ vymedzeného učebného obsahu. To však nevyklučuje možnosť učiteľov tvorivo modifikovať stanovený učebný obsah v rámci školského vzdelávacieho programu.

Vzdelávací štandard z dejepisu je koncipovaný tak, aby vytváral možnosti na tie kognitívne činnosti žiakov, ktoré operujú s pojmami, akými sú hľadanie, pátranie, skúmanie, lebo v nich spočíva základný predpoklad poznávania a porozumenia minulosti. V tomto zmysle nemajú byť len pasívnymi aktérmi výučby a konzumentmi hotových poznatkov, ktoré si majú len zapamätať a následne zreprodukovať.

Charakteristika predmetu

Hlavnou funkciou dejepisu je kultivovanie historického vedomia žiakov ako celistvých osobností a uchovávanie continuity historickej pamäti v zmysle odovzdávania historických skúseností či už z miestnej, regionálnej, celoslovenskej, maďarskej, európskej alebo svetovej perspektívy. Súčasťou jej odovzdávania je predovšetkým postupné poznávanie takých historických udalostí, javov a procesov v čase a priestore, ktoré zásadným spôsobom ovplyvnili vývoj slovenskej, maďarskej i celosvetovej spoločnosti a premietli sa do obrazu našej prítomnosti. Žiaci si prostredníctvom dejepisu postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania, lebo chápanie, vnímanie a porozumenie historických procesov predstavuje jeden zo základných predpokladov komplexného poznávania ľudskej spoločnosti.

Výučba dejepisu na školách s vyučovacím jazykom maďarským je špecifická v tom, že žiaci navštevujúci tieto školy, ich rodičia aj učitelia majú silnú väzbu na maďarské kultúrne zázemie. Významnú časť svojej identity čerpajú prirodzeným spôsobom z maďarského jazyka a kultúrneho dedičstva, vrátane poznania historických udalostí, javov, osobností a procesov dejín maďarského národa. Žiaci si prostredníctvom dejepisu postupne osvojujú kultúru spoločenskej komunikácie a demokratické spôsoby svojho konania. Poznávanie dejín maďarského národa v kontexte poznávania dejín slovenského národa a ostatných národnostných a sociálnych skupín je preto pre žiakov na školách s vyučovacím jazykom maďarským jedným z kľúčových prvkov, ktorý kultivuje ich historické vedomie a umožňuje realizáciu ich ústavného práva na zachovanie a rozvoj kultúrnej a jazykovej identity.

V procese výučby dejepisu na strednej škole sa kladie osobitný dôraz na dejiny 19. a 20. storočia preto, lebo v nich môžeme nájsť z väčšej časti korene súčasných spoločenských javov i problémov. Dejepis vedie žiakov k vzťahu k vlastnej minulosti cez prizmu prítomnosti ako súčasť rozvíjania, korigovania, kultivovania a zachovávaní ich historického vedomia, v ktorom rezonuje aj aktívne spoznávanie inakosti spoločných dejín, teda slovenského a maďarského národného príbehu i vzťah k minulosti iných národov a etník. Rovnako tak k pochopeniu a rešpektovaniu kultúrnych a iných odlišností ľudí, rôznych diverzifikovaných skupín a spoločentiev. Dejepis tiež prispieva k rozvíjaniu hodnotovej škály demokratickej spoločnosti a pripisuje dôležitosť aj demokratickým hodnotám európskej civilizácie.

Ciele predmetu

Za základnú cieľovú kategóriu výučby dejepisu považujeme tvorbu študijných predmetových kompetencií – spôsobilostí a schopností využívať kvalitu získaných znalostí v rôznych poznávacích i praktických situáciách, ktoré umožnia žiakom:

- poznávať históriu, ktorá nepredstavuje uzavretú minulosť so vždy konečnými a jednostrannými interpretáciami,
- poznávať históriu, ktorá je výsledkom mnohostranného a protirečivého procesu,
- skúmať históriu aj na základe čítania s porozumením rôznorodých a mnohostranných školských historických prameňov ako základného predpokladu poznávať a porozumieť minulosti,
- pochopiť, prečo sa história interpretuje rôznym spôsobom,
- rozvíjať komplex kompetencií – spôsobilostí, schopností klásť si v aktívnej činnosti kognitívne rôznorodé otázky, prostredníctvom ktorých žiaci riešia uvedené úlohy a problémy,
- rozvíjať a kultivovať kultúrny dialóg a otvorenú diskusiu ako základný princíp fungovania histórie i školského dejepisu v demokratickej spoločnosti,
- osvojiť si postupne spôsobilosť historickej kultúry ako schopnosti orientovať sa v mnohosti kultúrnych situácií, v ktorých sa stretávame s históriou.

Základné predmetové kompetencie (spôsobilosti)

Žiaci si kladú otázky

- použijú ich na osvojovanie daných významov, ktoré súvisia s riešením základných operácií

- s historickým časom

- zaraďovať historické fakty, udalosti, javy, procesy chronologicky
- zaraďovať historické fakty, udalosti, javy synchronne
- vytvoriť chronologické a synchronne tabuľky

- rozpoznať nerovnomernosť historického vývoja na základe prijatých kritérií
  - identifikovať rôzne časové štruktúry - **letopočet, dátum, obdobie, perióda, doba, moment, dlhé trvanie, krátke trvanie, medzník, periodizácia**
- **s historickým priestorom**
- identifikovať známe geografické pamiatky krajiny
  - lokalizovať určité miesto v geografickom priestore
  - zaradiť historickú udalosť vo vymedzenom priestore
  - porovnať jednotlivé historické a geografické udalosti v priestore
  - rozlišovať medzi miestnymi, regionálnymi, národnými, globálnymi historickými javmi a procesmi
  - rozpoznať rôznorodú podmienenosť medzi geografickým prostredím a životom človeka, spoločnosti
- **s historickými faktami, udalosťami, javmi a procesmi a ich hodnotiacim posudzovaním**
- vyčleniť jednotlivú historickú udalosť, jav, proces
  - charakterizovať historické udalosti, javy, procesy na základe určujúcich znakov
  - určiť príčiny a vymedziť dôsledky historických udalostí, javov a procesov
  - vymedziť a popísať základné znaky jednotlivých historických období, civilizácií, kultúr
  - objasniť základné vývinové a typologické zvláštnosti historických období, civilizácií v jednotlivých krajinách, oblastiach a regiónoch
  - vymedziť ekonomické, sociálne, politické a kultúrne faktory, ktoré ovplyvňovali historický vývoj
  - vyjadriť k historickým faktom, udalostiam, javom a procesom svoj vlastný postoj, názor a kritický pohľad

- aplikujú ich v nových situáciách, v „skúmateľských“ postojoch a pracovných postupoch pri analýze školských historických písomných, obrazových, grafických a hmotných prameňov - stopách po minulosti

- pri vymedzovaní predmetu skúmania, napr. **kníhtlače**
- pri analyzovaní štruktúry problému skúmania **o kníhtlači**
- pri rozlišovaní kľúčových problémov, otázok spojených s **kníhtlačou**
- pri vyjadrovaní toho, čo už vieme a čo ešte musíme odhaliť **o kníhtlači**
- pri myslení v alternatívach, napr. **prečo pisári odmietali vynález kníhtlače**
- pri vytvorení plánu skúmania **kníhtlače**
- pri komunikácii v „skúmateľskom“ tíme o výsledkoch skúmania **kníhtlače**
- pri vytváraní záznamu zo skúmania **kníhtlače**

- pri vyhľadávaní relevantných informácií

- z rôznych zdrojov – textov verbálnych, obrazových, grafických i z textov kombinovaných, napr. **vedeckých, literárnych, svedectiev, článkov, plagátov, máp**
- z učebníc, cvičebníc, pracovných zošitov, slovníka cudzích slov, atlasov, novín, časopisov, webových stránok, archeologických nálezísk
- z odbornej, populárno-vedeckej literatúry a historickej beletrie

- pri využívaní týchto informácií a verifikovaní ich hodnoty

- pri vyberaní informácií, napr. z **primárneho písomného prameňa, z karikatúry, fotografie, historického obrazu**
- pri organizovaní informácií, napr. **prostredníctvom mentálnych máp, schém, grafov**
- pri porovnávaní informácií, napr. **spoločné, podobné, rozdielne, staré, nové, skutočné, neskutočné, dobré, zlé**
- pri rozlišovaní informácií, napr. **rozlíšiť symboly na karikatúre, komikse**

- pri zaraďovaní informácií, napr. **na časovú priamku, do tabuľky, schémy, grafu**
- pri kritickom zhodnotení rôznych zdrojov informácií, napr. **plagátu, karikatúry, zhodnotením viacerých webových stránok na jednu tému**

- pri štruktúrovaní výsledkov, výstupov a potvrdení vybraného postupu

- pri zoradení výsledkov, napr. **do chronologickej tabuľky, Vennovho diagramu, tezauru kľúčových pojmov, poznámok**
- pri rozpoznaní podstatného od nepodstatného, napr. **vymedzovaním historických pojmov, vzťahov medzi pojmami, faktov v rôznorodých textoch**
- pri určovaní podstatného, kľúčového, napr. **tvorbou mentálnej mapy**
- pri integrovaní výsledkov do chronologického a historického rámca, napr. **pomocou časovej priamky**
- pri vyhodnocovaní správnosti postupu, napr. **kritickým overovaním historických faktov**
- pri tvorbe súboru vlastných prác (portfólio), napr. **rôznorodými opakovacími zápismi, schémami, náčrtmi, kresbami, súbormi vlastných i cudzích textov a pod.**

„Učenie o histórii začína vtedy, keď žiak zameria svoju pozornosť, napríklad na základe otázky, záujmu či vonkajšieho podnetu vo vzťahu k histórii ako celku a vníma z nej vybrané primerané materiály z minulosti. S týmto materiálom potom pracuje pomocou vecnej analýzy. Ďalším jeho krokom je interpretácia popísaného a hľadanie vzťahov k iným historickým svedectvám. Následne žiak hľadá historický i osobný význam, vytvára hodnotový súd. Ten sa potom stáva východiskovým bodom pre proces komunikácie s ostatnými a podnecuje ďalšie otázky vo vzťahu k minulosti, prítomnosti a budúcnosti. Môže rovnako tak viesť ku konaniu, vytváraniu produktov žiakovej činnosti, k vlastnému zobrazeniu a výkladu histórie, čo možno tiež chápať ako určité rozšírenie histórie ako celku. Všetky tieto naznačené kroky možno zhrnúť do nasledujúcich špecifických kompetencií učenia sa o histórii. **1. pozorovanie 2. analýza 3. interpretácia 4. hodnotenie 5. produkcia.**“

Uvedený komplex predmetových kompetencií sa konkretizuje vo vzdelávacom štandarde.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Z historikovej dielne

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať zvláštnosti, osobitosti histórie a dejepisu, ✓ vysvetliť, prečo historik často spoznáva minulosť nepriamo sprostredkovane, ✓ zdôvodniť dôležitosť kritického prístupu k historickému prameňu z hľadiska pôvodnosti a dôveryhodnosti, ✓ rozlíšiť primárne a sekundárne historické pramene, ✓ rozpoznať druhy historických prameňov, ✓ špecifikovať postupne súbor adekvátnych analytických otázok k školským historickým prameňom, ✓ uviesť príčiny rozdielnej interpretácie minulosti, ✓ zdokumentovať postupne na príkladoch rôzne interpretácie minulosti, ✓ analyzovať školské historické pramene k danej problematike. 	<p>minulosť, prítomnosť, budúcnosť</p> <p>historik ako pátrač po stopách minulosti</p> <p>historické pramene, školské historické pramene</p> <p>osobitosti historikovho poznávania</p> <p>prameň z „prvej a druhej ruky“</p> <p>základné analytické otázky:</p> <p>Kto je autorom prameňa? Kedy bol prameň napísaný? Čo je obsahom prameňa? Komu bol prameň určený? Aký bol zámer autora?</p>

Najstaršie civilizácie

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť evolučnú teóriu, ✓ pomenovať dôsledky prechodu na poľnohospodársku výrobu, ✓ zdôvodniť vznik najstarších mestských štátov v údoliach veľkých riečnych tokov, ✓ rozlíšiť sociálne vzťahy v spoločnosti najstarších východných štátov na jednom príklade, ✓ vystihnúť rozdiely medzi mestským a jednotným štátom, ✓ zovšeobecniť civilizačný odkaz najstarších východných štátov, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>kreacionizmus, evolucionizmus</p> <p>neolit</p> <p>mestá, mestské štáty</p> <p>teritoriálny štát</p>

Stopy antiky

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vystihnúť hlavné znaky antickej demokracie, ✓ rozlíšiť sociálne vzťahy antickej spoločnosti, ✓ identifikovať zdroje kresťanstva, ✓ zhodnotiť postavenie kresťanstva v antickom svete, ✓ zovšeobecniť civilizačný odkaz starovekého sveta, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>polis</p> <p>priama demokracia</p> <p>Rímska republika, cisárstvo</p> <p>judaizmus, kresťanstvo</p>

Stopy stredoveku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vymedziť predpoklady vzniku stredovekej spoločnosti, ✓ identifikovať vzťahy vo feudálnej spoločnosti, ✓ rozlíšiť sociálne vzťahy stredovekej spoločnosti, ✓ vymedziť úlohu a postavenie cirkvi v stredovekej spoločnosti, ✓ spracovať rôzne podoby života stredovekej spoločnosti, ✓ rozpoznať vplyv islamskej kultúry v Európe, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>feudum, lénny systém, vazal, poddaný christianizácia, klérus, schizma, kláštor kráľovstvo, monarchia, šľachta stavy stredoveké mesto, mešťan, cech, manufaktúra islam</p>

Karpatská kotlina pred vznikom Uhorského štátu

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ rozpoznať migračné prúdy Slovanov, ✓ posúdiť význam byzantskej misie na vývoj Veľkej Moravy, ✓ rozpoznať jednotlivé teórie o pôvode Maďarov, ✓ rozlíšiť jednotlivé etapy sťahovania maďarských kmeňov z Uralskej oblasti smerom do Karpatskej kotliny, ✓ vysvetliť okolnosti usadenia Maďarov v Karpatskej kotline, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Veľká Morava Magna Hungaria Levédia Etelköz nomádska kultúra koristnické výpravy</p>

Uhorské kráľovstvo

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ analyzovať okolnosti vzniku Uhorského kráľovstva, ✓ zhodnotiť proces výmeny medzi kultúrou Maďarov a Slovanov, ✓ rozpoznať dôsledky tatárskeho vpádu do Uhorska, ✓ rozlíšiť sociálne vzťahy v uhorskom kráľovstve, ✓ posúdiť hospodársky rozvoj Uhorska, ✓ zhodnotiť kultúrny rozvoj Uhorska, ✓ vymedziť špecifické znaky mnohonárodnostného uhorského štátu, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Arpádovci primogenitúra a seniariát komitáty, župy Zlatá bula stredoveká kolonizácia, mestské privilégia, baníctvo vyšehradská tradícia multietnický obraz stredovekého Uhorska gotika</p>

Odkaz novoveku

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať nový obraz človeka a sveta, ✓ určiť predpoklady zámorských objavov, ✓ rozpoznať príčiny zámorských objavov, ✓ zdokumentovať pomocou dejepisnej mapy jednotlivé objavné plavby, ✓ zhodnotiť hlavné dôsledky zámorských objavov, ✓ charakterizovať premeny fungovania novovekej spoločnosti a jej hospodárstva v porovnaní so stredovekom, ✓ zhodnotiť úlohu meštianstva v novovekej spoločnosti, ✓ rozlíšiť spoločenský systém absolutizmu a parlamentarizmu, ✓ posúdiť fenomén revolúcie, ✓ zdokumentovať vývoj ľudských a občianskych práv, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>objavitelia, dobyvatelia kolónie, kolonizátor, impérium koloniálne ríše svetový obchod humanizmus a renesancia, kníhtlač reformácia, protireformácia, náboženské vojny mešťan, podnikateľ, kapitalizmus absolutizmus, parlamentarizmus revolúcia, občan, ľudské a občianske práva</p>

Uhorský štát v dobe protitureckých bojov

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ určiť príčiny a dôsledky nástupu Habsburgovcov na uhorský trón, ✓ zovšeobecniť dôsledky tureckej prítomnosti v Uhorsku, ✓ vymedziť príčiny a dôsledky protihabsburských povstaní na jednom príklade, ✓ porovnať proces reformácie a protireformácie v Uhorsku v kontexte Európy, ✓ zhodnotiť proces a následky vyhnaní Turkov z Uhorského kráľovstva, ✓ zhodnotiť význam satmárskeho mieru pre uhorskú šľachtu a Habsburgovcov, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Moháč, Habsburgovci Kráľovské Uhorsko, Turecké panstvo, Sedmohradské kniežactvo stavovský odboj reformácia, protireformácia víťazstvo nad Turkami Satmársky mier</p>

Zrod modernej doby a nacionalizmus

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vymedziť znaky osvietenského absolutizmu, ✓ identifikovať spoločenské premeny Francúzska od pádu Bastily po Viedenský kongres, ✓ zhodnotiť úlohu Svätej aliancie pre Európu, ✓ charakterizovať priemyselnú revolúciu, ✓ vymedziť príčiny európskych revolúcií v roku 1848, ✓ zdôvodniť zjednocovací proces v Nemecku a Taliansku, ✓ uviesť jednotlivé ideológie, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>vznik USA</p> <p>racionalizmus</p> <p>osvietenský absolutizmus</p> <p>Veľká francúzska revolúcia</p> <p>národ, národný štát</p> <p>Svätá aliancia, cársko Rusko</p> <p>továrň, podnikateľ, robotník</p> <p>jar národov</p> <p>konzervativizmus, liberalizmus, nacionalizmus, socializmus</p>

Uhorsko v dobe vzniku moderných národov

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ zhodnotiť dôsledky migračných pohybov v 18. storočí, ✓ zhodnotiť najvýznamnejšie tereziánske a jozefínske reformy, ✓ vymedziť predpoklady formovania moderných národov v Uhorsku, ✓ špecifikovať ciele maďarského národného hnutia, ✓ zhodnotiť význam reformnej doby pre Uhorsko, ✓ rozlíšiť základné aktivity troch generácií slovenských vzdelancov, ✓ vyjadriť sa k významu revolúcie 1848/49 z pohľadu hlavných aktérov, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>dolná zem, Pragmatická sankcia tereziánske a jozefínske reformy uhorskí jakobíni Natio Hungarica, moderné národné povedomie reformná doba poddanská otázka jazyková otázka modernizačné snahy v hospodárstve marcové zákony tri generácie slovenských vzdelancov Slovenská národná rada, dobrovoľnícke výpravy</p>

Na ceste k prvej svetovej vojne

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ analyzovať príčiny zlyhania európskej rovnováhy, ✓ zhrnúť podstatné znaky imperializmu, ✓ analyzovať hlavné ciele politiky veľmocí, ✓ určiť príčiny vzniku veľmocenských blokov, ✓ analyzovať príčiny napätia a konfliktov v Európe, ✓ zdokumentovať rozdelenie kolónií európskymi veľmocami v novoveku, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>európska rovnováha, zápas o veľmocenské postavenie militarizmus, imperializmus Trojspolok, Dohoda delenie sveta, stret kultúr, nacionalizmus, rasizmus</p>

Rakúsko – Uhorská monarchia

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ analyzovať príčiny rakúsko-uhorského vyrovnania, ✓ uviesť spoločné a rozdielne mocenské inštitúcie v jednotlivých častiach monarchie, ✓ identifikovať proces modernizácie monarchie a hospodárskeho vývoja, ✓ špecifikovať postavenie Slovákov v monarchii, ✓ analyzovať národnostný zákon, ✓ vysvetliť príčiny a dôsledky vyst'ahovalectva, ✓ zhodnotiť osobitosti a význam rozvoja maďarskej kultúry, ✓ uviesť zmeny v každodennom živote, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>neoabsolutizmus dualizmus modernizácia, urbanizácia asimilácia, pomaďarčovanie, maďarizácia, národnostný zákon, národnostná otázka Matica slovenská, slovenské gymnáziá vyst'ahovalectvo voľný čas, šport</p>

Prvá svetová vojna a premena stredoeurópskeho priestoru

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ určiť kľúčové medzníky v priebehu prvej svetovej vojny, ✓ zdokumentovať útrapy ľudí na fronte a v zázemí, ✓ vymedziť závažné dôsledky prvej svetovej vojny, ✓ rozpoznať geopolitické zmeny po prvej svetovej vojne, ✓ konkretizovať udalosti spojené s účasťou Uhorska vo vojne, ✓ analyzovať okolnosti a príčiny rozpadu Uhorska, ✓ konkretizovať aktivity domáceho a zahraničného česko-slovenského odboja, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>zákopová vojna versailleský systém Revolúcia jesenných ruží trianonská mierová zmluva Uhorsko – Maďarsko Slovenská liga, Československá národná rada, légie Maďarská národná rada, Slovenská národná rada</p>

Európa v medzivojnovom období

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vymedziť znaky demokratických politických systémov, ✓ vymedziť znaky totalitných politických systémov, ✓ identifikovať hlavné znaky dobového Maďarského kráľovstva, ✓ analyzovať postavenie maďarských minorít v Karpatskej kotline, ✓ rozlíšiť v hlavných znakoch demokratický a totalitný politický systém, ✓ zdokumentovať na konkrétnom príklade zmenu vzťahu štátnej moci k občanovi, ✓ identifikovať zahranično-politické vzťahy medzi veľmocami, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Veľká Británia, USA hospodárska kríza sovietske Rusko, ZSSR, Taliansko, Nemecko socializmus, fašizmus, národný socializmus (nacizmus) Maďarsko, autoritatívny režim občan – práva a povinnosti Spoločnosť národov, appeasement</p>

Československo v medzivojnovom období

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ charakterizovať politický systém ČSR, ✓ rozlíšiť hlavné prúdy slovenskej politickej scény, ✓ identifikovať postavenie Slovenska v rámci ČSR, ✓ analyzovať hospodárske, sociálne a kultúrne podmienky, ✓ vymedziť medzinárodné postavenie ČSR, ✓ charakterizovať jeho národnostnú politiku, ✓ charakterizovať postavenie maďarskej menšiny v ČSR, ✓ charakterizovať príčiny a dôsledky rozbitia ČSR, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>centralizmus, autonomizmus, národný štát politické prúdy na Slovensku čechoslovakizmus maďarská menšina jazykové práva viedenská arbitráž</p>

Druhá svetová vojna

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ identifikovať príčiny vzniku druhej svetovej vojny, ✓ určiť kľúčové medzníky v jej priebehu, ✓ rozpoznať útrapy ľudí na fronte a v zázemí, ✓ zdokumentovať holokaust na konkrétnom príbehu, ✓ špecifikovať dôsledky druhej svetovej vojny, ✓ analyzovať príčiny nútenej migrácie obyvateľstva po vojne, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>blesková vojna, totálna vojna</p> <p>Pearl Harbour, Stalingrad, vylodenie v Normandii</p> <p>Veľká trojka</p> <p>protifašistický odboj, kolaborácia</p> <p>holokaust, Spravodliví medzi národmi</p> <p>Hirošima, Nagasaki</p>

Slovenský štát a Maďarsko (1939-1945)

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ uviesť kľúčové medzníky vnútropolitického, a zahraničnopolitického vývoja Slovenska a Maďarska, ✓ identifikovať charakter politického systému v oboch štátoch, ✓ analyzovať hospodárske, sociálne a kultúrne pomery, ✓ analyzovať zmeny južného Slovenska po Viedenskej arbitráži, ✓ objasniť riešenie židovskej otázky na konkrétnom príbehu, ✓ vysvetliť rôzne interpretácie SNP, ✓ zdokumentovať na konkrétnych príbehoch každodenný život, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>totalitný režim</p> <p>antisemitizmus</p> <p>protižidovské zákonodarstvo, protifašistický odboj</p> <p>oslobodenie</p> <p>katastrofa pri Done</p> <p>SNP</p> <p>oslobodenie alebo okupácia</p>

Československo za železnou oponou

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ opísať medzníky vnútropolitického vývoja ČSR v rokoch 1945-1948, ✓ analyzovať príčiny a priebeh protimaďarských opatrení v rokoch 1945 – 1948, ✓ charakterizovať postavenie Maďarov v Československu, ✓ identifikovať medzinárodnopolitické postavenie ČSR, ✓ vymedziť príčiny a dôsledky reformného procesu v roku 1968, ✓ vysvetliť dôsledky obdobia tzv. normalizácie, ✓ zdokumentovať na konkrétnych príbehoch rôzne podoby každodenného života, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Národný front , Košický vládný program dekréty prezidenta republiky, kolektívna vina februárový prevrat Csemadok industrializácia, kolektivizácia politické procesy, rehabilitácia pražská jar, socializmus s ľudskou tvárou federácia okupácia, „normalizácia” Charta 77, dissent, tretí odboj</p>

Konflikt ideológií

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ identifikovať príčiny vzniku bipolárneho sveta, ✓ zdokumentovať podstatné príklady krízových javov rozdeleného sveta (1956-1989), ✓ uviesť kľúčové momenty vývoja v Maďarsku po roku 1945, ✓ identifikovať príčiny a priebeh maďarskej revolúcie v roku 1956, ✓ identifikovať ohniská závažných konfliktov v období studenej vojny, ✓ zhodnotiť dôsledky perestrojky a glasnosti na medzinárodné vzťahy, ✓ zdokumentovať podoby spolupráce v rozdelenom svete, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>železná opona, studená vojna sovietizácia, zadržiavanie komunizmu hospodárske a vojenské zoskupenia, odzbrojovanie dekolonizácia gulášový komunizmus perestrojka, glasnosť</p>

Integrácia Európy

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť mocenské a politické dôvody euroatlantickej, hospodárskej a vojenskej spolupráce, ✓ určiť kľúčové medzníky procesu európskej integrácie, ✓ analyzovať postavenie maďarských menšinových spoločenstiev v Karpatskej kotline, ✓ posúdiť dôležitosť zachovania národných hodnôt a tradícií v kontexte európskej integrácie, ✓ zdokumentovať krízové javy v Európe i vo svete po roku 1989, ✓ špecifikovať globálne problémy súčasného sveta, ✓ zdokumentovať na konkrétnych príkladoch klady a zápory globalizačných tendencií, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>Európske hospodárske spoločenstvo</p> <p>Európska únia</p> <p>základné hodnoty: voľný pohyb osôb, kapitálu, tovaru a služieb</p> <p>práva menšín</p> <p>extrémizmus, terorizmus</p> <p>ekológia</p> <p>informačná explózia, mediálny svet, globálna dedina</p>

Slovensko po roku 1989

Výkonový štandard	Obsahový štandard
<p>Žiak vie/dokáže</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ vysvetliť príčiny pádu totalitného režimu, ✓ určiť kľúčové medzníky vývoja Slovenskej republiky, ✓ vystihnúť pozitíva a negatíva transformačného procesu, ✓ analyzovať postavenie maďarskej menšiny na Slovensku, ✓ analyzovať školské historické pramene z daného obdobia. 	<p>sviečková manifestácia</p> <p>nežná revolúcia</p> <p>rozdelenie Československa</p> <p>vznik Slovenskej republiky</p> <p>reštitúcia, privatizácia</p> <p>integrácia SR do európskych štruktúr</p>